

УДК 82.091

І.В. Поўх*канд. філал. навук, дац. каф. замежных моў
Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А.С. Пушкіна***ГІСТОРЫЯ СТАНАЎЛЕННЯ І РАЗВІЦЦА
ЛІТАРАТУРНАЙ КАМПАРАТЫВІСТЫКІ**

У артыкуле разглядаецца гісторыя станаўлення і развіцця літаратурнай кампаратывістыкі на працягу XIX–XX стагоддзяў. Даследаванне заснавана на працах П. Брунэля, В.М. Жырмунскага, Д. Дзюрышына, А. Дзіма, А.М. Весялоўскага і інш. Аўтар разглядае гісторыю ўзнікнення тэрміна «параўнальнае літаратуразнаўства», праблемы нацыянальных вобразаў у параўнальным літаратуразнаўстве, стаўлення навукоўцаў да літаратурнай кампаратывістыкі і яе статуса як асобнага інстытута. Асабліва ўвага надаецца размежаванню паміж параўнальным і супастаўляльным літаратуразнаўствам, прадмету і аспектам кампаратыўнага даследавання, а таксама задачам і метадам кампаратыўнага літаратуразнаўства.

Уводзіны

Станаўленне і развіццё нацыянальных літаратур адбывалася не ізалявана, на аснове толькі ім уласцівых законаў, а ў складзе агульнай сусветнай літаратуры, ва ўзаема-связі з літаратурамі іншых краін. Невыпадкова навукоўцы [1–3] падкрэсліваюць цесную сувязь паміж нацыяй і яе літаратурай і мовай, абумоўліваючы ўзнікненне патрэбы ў кампаратыўным літаратуразнаўстве росквітам нацыяналістычных рухаў і часам нават паядноўваючы гэтыя тры складнікі – нацыя, мова, літаратура – у адно непадзельнае цэлае. Адпаведна, кожны літаратурны працэс адлюстроўвае, з аднаго боку, характэрныя рысы канкрэтнай нацыі, што вынікаюць з яе гісторыка-культурных асаблівасцей, традыцый і менталітэту, і з другога боку – агульныя законы сусветнага літаратурнага працэсу. Гэтыя два аспекты – прыватны і агульны – даследуе кампаратыўнае літаратуразнаўства, ствараючы так званы «другасны нацыяналізм: разнастайнае ў цэльным, усведамленне падабенстваў і адрозненняў, супадзенняў і разыходжанняў» [1, с. 40].

Станаўленне параўнальнага літаратуразнаўства ў XVIII–XIX стст.

Параўнальны падыход да даследавання мастацкай літаратуры вядзе сваю гісторыю з XVIII – пачатку XIX стст. (Ф. Боўтэрвек, Ф.С. Квадрыя, Л.А. Мураторы і інш.). Гэты метады выкарыстоўвалі, развівалі і ўдасканальвалі навукоўцы розных напрамкаў: філасофска-эстэтычнага, ці эстэтычнай крытыкі, (А.Г. Баўмгартэн, І.І. Вінкельман, І. Кант, Г.Э. Лесінг і інш.), гістарычнага (Г.Г. Гервінус, С.П. Шэвыраў), неафілалагічнага (Ф.І. Буслаеў, В. і Я. Грым, А. Кун, М. Мюлер, А.А. Патабня), сацыялагічнага (П.Н. Сакулін), тэорыі запазычання (Т. Бенфей), антрапалагічнай тэорыі самазараджэння сюжэтаў (Ш. Летурно, Э. Тайлар), тэорыі фармалізму (В.М. Жырмунскі, Б.В. Тамашэўскі, Ю. Тынянаў, В. Шклоўскі, Б.М. Эйхенбаўм, Р. Якабсон), структуралізму (Я. Мкаржоўскі) [4–5].

Тэрмін «параўнальнае літаратуразнаўства» з'явіўся ў XIX ст. (працы Ж.-Ж. Ампера, Э. Кінэ, Ф. Шаля і інш. [6]), але ў якасці самастойнага напрамку літаратурных даследаванняў літаратурная кампаратывістыка, найбольш вядомымі прадстаўнікамі якой былі Д.М. Вайдэ, А. Дзіма, Д. Дзюрышын, Х.М. Познет і інш., узнікла напрыканцы XIX – у пачатку XX стст. У яе аснову было пакладзена параўнальна-гістарычнае літаратуразнаўства (А.М. Весялоўскі, Э. Вольф, В. Шэрар і інш.), што заявіла пра сябе ў 1870-я гг.

як метада вывучэння адзінства і заканамернасцяў развіцця агульных літаратур (агульна-славянскай, агульнаеўрапейскай, сусветнай і г.д.) пад назвай «гістарычная паэтыка», і тэорыя запазычання, у прыватнасці яе параўнальна-фармальны падыход да вывучэння літаратурных сувязяў, канчатковай мэтай якога было выяўленне літаратурных крыніц творчасці [1; 4; 7; 9]. Найбольш шырокае асвятленне параўнальна-гістарычны падыход да літаратуразнаўства, у прыватнасці даследаванне ўзаемасувязяў і ўзаемаўплыву гістарычнага і тэарэтычнага падыходаў да вывучэння літаратуры, атрымаў у працах А.М. Вяслоўскага, В.В. Вінаградава, В.М. Жырмунскага, Н.І. Конрада і інш. В.М. Жырмунскі вылучае параўнальна-гістарычнае літаратуразнаўства як асобны раздзел гісторыі літаратуры, што мае аб'ектам вывучэння міжнародныя літаратурныя сувязі і адносіны ў іх гістарычнай абумоўленасці, а таксама падабенствы і адрозненні паміж літаратурнымі з'явамі ў розных краінах на ўзроўні асобных літаратурных твораў, жанраў і стыляў, напрамкаў, асаблівасцей творчасці пэўных пісьменнікаў [8]. Гэтае падабенства, як адзначае даследчык, можа быць заснавана, з аднаго боку, на агульнасці грамадскага і літаратурнага развіцця народаў (тыпалагічныя аналогіі), і з другога – на культурных і літаратурных кантактах паміж імі (літаратурныя сувязі і ўплывы). У аснову тэорыі А.М. Вяслоўскага [10], заснавальніка параўнальна-гістарычнага літаратуразнаўства, быў пакладзены прынцып каўзальнасці, з наданнем асаблівай значнасці паслядоўнасці і прычынна-выніковай сувязі паміж пэўнымі з'явамі як сродкам пераходу на новую, больш высокую ступень абагульнення, у прыватнасці ўзаемасувязі паміж літаратурай і сацыяльным кантэкстам.

Развіццё літаратурнай кампаратывістыкі ў XX ст.

XX ст. стала сведкам усплёску цікавасці да літаратурнай кампаратывістыкі і шматлікіх грунтоўных даследаванняў у гэтай галіне. Паступова пашыраецца і прадмет даследавання літаратурнай кампаратывістыкі. Спачатку кампаратывісты займаліся, у асноўным, вывучэннем рэальных узаемасувязяў, крыніц і ўплываў, з цягам часу літаратурная кампаратывістыка набывае больш шырокі інтэртэкстуальны характар. Як адзначае В.М. Жырмунскі, значнасць параўнальнага вывучэння літаратур заключаецца ў тым, што яно «дазваляе вызначыць агульныя заканамернасці літаратурнага развіцця ... і адначасова нацыянальную спецыфіку літаратур, што з'яўляюцца прадметам параўнання» [2, с. 68]. У сувязі з гэтым напачатку XX ст. параўнальнае літаратуразнаўства звярнулася да праблемы нацыянальных вобразаў [1; 6] як «уяўлення аднаго альбо некалькіх людзей, якое адначасова складаецца з разумовых і пачуццёвых, аб'ектыўных і суб'ектыўных элементаў, ... узнікае ва ўяўленні аўтара на аснове аб'ектыўнай інфармацыі, якой ён валодае, існуе ў межах пэўнай літаратуры і часта змяняецца на працягу гістарычнага развіцця гэтай літаратуры» [1, с. 91–92] і існуе ў двух варыянтах: вобраз сваёй краіны і яе прадстаўнікоў і вобраз іншай краіны і яе жыхароў. Так, Беларусь знаходзіць сваё адлюстраванне ў мастацкай літаратуры як краіна лясоў, балот, вежаў, азёрны край (Я. Купала, І. Мележ, У. Караткевіч і інш.), у мастацкім вобразе беларускага народа адзначаецца яго гасціннасць, пачуццё гумару, дасціпнасць, шчырасць і высокія маральныя якасці (У. Караткевіч, Я. Брыль, К. Крапіва і інш.), значная роля таксама надаецца гістарычнаму мінуламу беларускага народа (У. Арлоў і інш.), яго рэлігійным поглядам (Р. Барадулін), трапнасці народнай мовы, прыказак і прымавак (Я. Брыль і інш.).

Тым не менш стаўленне навукоўцаў XX ст. да месца літаратурнай кампаратывістыкі ў літаратуразнаўстве было і застаецца неадназначным. Адны з іх (В.М. Жырмунскі) адзначаюць літаратурную кампаратывістыку як «метадычны прыём гістары-

чнага даследавання, што можа прымяняцца з рознымі мэтамі і ў межах розных метадаў» [2, с. 67], пра які «не варта, каб пазбегнуць непаразуменняў, гаварыць ... як пра асобную навуку са сваім метадам» [2, с. 67], іншыя – як асобны метада, што «ёсць толькі развіццё гістарычнага, той жа гістарычны метада, толькі больш часты, паўтораны ў паралельных радах, у выглядзе дасягнення максімальна поўнага абагульнення» [10, с. 47] і нават «дысцыпліну часоў постмадэрну і пераацэнкі каштоўнасцяў» («the discipline of our allegedly postmodern and transvalued times»), «дысцыпліну, што дысцыплінай не з'яўляецца» («the discipline that eschews definition of itself as a discipline») [12, с. 79], самастойную «гісторыка-літаратурную дысцыпліну», што ўваходзіць у склад «навукі пра літаратуру» і судатыкаецца з гісторыяй і тэорыяй літаратуры, літаратурнай крытыкай і сусветнай літаратурай (Д. Дзіма) [6, с. 25], ці нават асобны падыход у межах розных літаратуразнаўчых метадаў (І.К. Горскі) [4].

Няпэўнасць статуса літаратурнай кампаратывістыкі як асобнага інстытута і распаўсюджанасць яе як комплексу ідэй навукоўцы тлумачаць яе міждысцыплінарнасцю (сувяззю з тэорыяй перакладу, сацыялогіяй, культуралогіяй, гісторыяй і іншымі навукамі) і нават наддысцыплінарнасцю, адсутнасцю пастаяннага аб'екта даследавання, а таксама ўвагай да абагульнення і другасных сувязяў [3]. Французскія даследчыкі (П. Брунэль, К. Пішуа, А.-М. Русо) вызначаюць параўнальнае літаратуразнаўства як «метадычную дзейнасць, накіраваную на супастаўленне літаратуры з іншымі выяўленчымі формамі і галінамі ведаў, а таксама на супастаўленне літаратурных з'яў, у тым ліку і супастаўленне тэкстаў, як блізкіх у часе і прасторы, так і далёкіх, не выключачы – пры ўмове таго, што яны паходзяць з розных культураў і моваў – і такіх, якія належаць да адной традыцыі, з мэтай іх лепшага апісання, разумення і ацэнкі. Супастаўленне ажыццяўляецца шляхам пошуку сувязяў і аналогій, падобнасцяў і ўплываў» [1, с. 209–210]. Літаратура з'яўляецца «не прыроднай з'явай, а гістарычнай канструкцыяй» («not a natural kind but a historical construct») [11, с. 241], таму яе вывучэнне немагчыма без звароту да іншых сфер грамадскага жыцця, у прыватнасці, культуры. Падкрэсліваючы шматпланавасць літаратуразнаўства як навукі, а таксама непарыўную сувязь літаратуры, культуры і псіхалогіі, даследчыкі [1] адзначаюць, што «параўнальнае літаратуразнаўства – гэта аналітычнае апісанне, метадычнае і дыферэнцыйнае параўнанне, сінтэтычная інтэрпрэтацыя міжмоўных і міжкультурных літаратурных феноменаў пры дапамозе гісторыі, крытыкі і філасофіі з мэтай лепей зразумець Літаратуру як спецыфічную функцыю чалавечае свядомасці» [1, с. 211]. Гэтую думку развівае і А.М. Весялоўскі, сцвярджаючы, што «гісторыя літаратуры нагадвае геаграфічную паласу, якую міжнароднае права асвятляе як *res nullius*, куды заходзяць ... гісторык культуры і эстэтык, эрудыт і даследчык грамадскіх ідэй» [10, с. 53]. У адпаведнасці з прыведзенымі вышэй палажэннямі, дысертацыйнае даследаванне сучаснай літаратуры Беларусі і Ірландыі праводзілася з улікам асаблівасцей гістарычнага развіцця і сучаснага сацыяльна-эканамічнага стану, міфалогіі, мастацкай і побытавай культуры гэтых краін і іх уплыву на літаратуру, у прыватнасці, паэзію. Падабенства вышэйзгаданых фактараў абумовіла пакладзеную ў аснову даследавання агульнасць найбольш значных тэматычных ліній і асноўных архетыпаў, адлюстраваных у ірландскай і беларускай паэзіі.

Разгледжаныя вышэй прыклады ілюструюць тэндэнцыю да аб'яднання параўнальнага і супастаўляльнага літаратуразнаўства. На сучасным этапе размежаванне паміж гэтымі двума катэгорыямі праводзіцца на аснове наступных параметраў [13]:

1. Месца ў навуковых даследаваннях. Параўнанне разглядаецца навукоўцамі як метада, што выкарыстоўваецца ў розных галінах літаратуразнаўства: гісторыка-функ-

цыянальным, інтэртэкстуальным і г.д. – і ўяўляе сабой раскрыццё сувязяў паміж нацыянальнымі літаратурамі. Супастаўляльнае літаратуразнаўства класіфікуецца даследчыкамі як самастойная галіна філалагічных даследаванняў.

2. Аб'ект даследавання. У якасці аб'екта даследавання параўнальнага літаратуразнаўства даследчыкі вызначаюць кантакты, уплывы, запазычанні, тыпалагічныя аналогіі і сыходжанні паміж роднаснымі або блізкімі па сваёй культуры і гісторыі народамі (напрыклад, славянскія, германскія, раманскія літаратуры) з мэтай выяўлення заканамернасцяў, што вынікаюць з агульных крыніц або тыпалагічна падобных з'яў і працэсаў. Аб'ектам даследавання супастаўляльнага літаратуразнаўства з'яўляюцца сувязі паміж літаратурамі няроднасных народаў, з асаблівай увагай да адрозненняў і кантрастаў.

Прадмет літаратурнай кампаратывістыкі

Навукоўцы прапаноўваюць розныя вызначэнні прадмета літаратурнай кампаратывістыкі. Гэта і ўзаемасувязі паміж нацыянальнымі літаратурамі, і вывучэнне этапаў, праз якія праходзіць кожная літаратура на шляху свайго станаўлення і развіцця, і вылучэнне агульных прынцыпаў гісторыі літаратуры, і ўніверсальнасць вопыту чалавецтва (сітуацыі, ідэі, эмоцыі, асобы) [3], і «прыватны аспект літаратурных з'яў, ...іх суаднясенне ...з аналагічнымі ў іншай нацыянальнай сферы» [6, с. 29]. А. Дзіма [6] звяртае асаблівую ўвагу на той факт, што прадметам літаратурнай кампаратывістыкі могуць з'яўляцца як міжнародныя сувязі, кантакты, уплывы, запазычанні, тыпалагічныя падабенствы, так і суаднясенне з'яў, што вызначаюцца ў творах, якія напісаны на розных мовах, але належаць да літаратуры адной краіны (літаратура Швейцарыі, Бельгіі, Румыніі, ірландская і англа-ірландская літаратуры), і, наадварот, (франкамоўная літаратура ў Францыі і Канадзе, англамоўная – у Вялікабрытаніі, Канадзе, ЗША і Аўстраліі, і г.д.). Іншыя літаратуразнаўцы [5] вызначаюць літаратурную кампаратывістыку як комплексную з'яву, якая складаецца з міжлітаратурных сувязяў і працэсаў, што адбываюцца ў кожнай літаратуры на працягу яе станаўлення і развіцця, прадметам якой, адпаведна, з'яўляецца вывучэнне «законаў эвалюцыі сусветнай літаратуры, ...што ўяўляе сабой не сукупнасць нацыянальных літаратур, разгледжаных побач у сінхранічным ці дыяхранічным аспекце, і не дасягненні асобных літаратур, а комплекс літаратурных твораў, тым ці іншым чынам узаемаабумоўленых у сваёй эвалюцыі» («the evolutionary laws of world literature, ...neither the sum total of national literatures side by side, whether in a synchronic or a diachronic order, nor the acquirements of individual literatures, but a complex of literary works, mutually conditioned in some way in their evolution») [5, с. 125–126].

В.М. Жырмунскі [2] вылучае чатыры асноўныя аспекты кампаратывістычнага даследавання, якім адпавядаюць чатыры розныя спосабы выражэння літаратурных узаемасувязяў і падабенстваў:

1. Простае супрацьпастаўленне літаратурных з'яў як аснова іншых, больш складаных кампаратывістычных даследаванняў.

2. Гісторыка-тыпалагічнае параўнанне (канвергенцыя), што вызначае падабенства з'яў, сувязь паміж якімі не абумоўлена падабенствам умоў сацыяльнай эвалюцыі. Рысы гісторыка-тыпалагічнага падабенства паміж літаратурнымі з'явамі, як сцвярджае даследчык, можна прасачыць у іх ідэйным і псіхалагічным змесце, матывах і сюжэтах, сістэме паэтычных вобразаў і сітуацый, асаблівасцях жанравай кампазіцыі і мастацкага стылю.

3. Гісторыка-генетычнае параўнанне, што даследуе падабенства з'яў, якое вынікае з генетычнай роднасці літаратур і адпаведных гістарычна абумоўленых агульных уласцівасцяў.

4. Параўнанне, што вызначае генетычныя сувязі паміж літаратурамі на аснове культурнага ўзаемадзеяння, уплываў і запазычанняў, абумоўленых гістарычнай блізкасцю нацыі і агульнасцю ўмоў іх развіцця.

У якасці асновы кампаратыўнага даследавання літаратуразнаўцы [2; 3; 5; 6] вылучаюць генетычныя (гістарычныя) узаемасувязі (кантакты, залежнасць) і тыпалагічныя падабенствы (паралелізмы), падкрэсліваючы іх непарыўную сувязь і ўзаемаабумоўленасць і нават характарызуючы іх як два аспекты адной і той жа гістарычнай з'явы. У сваю чаргу, генетычныя ўзаемасувязі падзяляюцца навукоўцамі на знешнія (непасрэдныя кантакты паміж пісьменнікамі, спасылкі на тых ці іншыя творы, літаратурна-крытычнае і літаратурна-гістарычнае вывучэнне замежнай літаратуры) і ўнутраныя (агульнасць тэм, ідэй, матываў, вобразаў, сітуацый, мастацкіх сродкаў выразнасці). Унутраныя генетычныя ўзаемасувязі, лічыць Д. Дзюрышын, праяўляюцца ў форме алюзій, запазычанняў, імітацыі, плагіярызму, адаптацый, перакладаў, пародый, травесці і інш.

Распрацоўка тыпалагічнага метаду ў літаратуразнаўстве пачынаецца ў межах параўнальнай фалькларыстыкі (В.Я. Проп, В.М. Жырмунскі) [9]. У аснову тыпалагічнага падыходу да параўнальнага вывучэння літаратур – літаратурна-структурна-тыпалагічнага падабенства, у межах якога Д. Дзюрышын вылучае сацыяльна абумоўленае і псіхалагічна абумоўленае тыпалагічнае падабенства – пакладзены ўніверсальныя законы светнага літаратурнага працэсу, прынцыпы літаратурных аналогій, падабенстваў і разыходжанняў, не абумоўленых наяўнасцю генетычных сувязяў або непасрэдных кантактаў паміж нацыямі (асобныя навукоўцы [1, с. 148] адносяць вывучэнне такіх аналогій і супадзенняў да агульнага, а не параўнальнага літаратуразнаўства).

Адначасовае ўзнікненне аналагічных з'яў у літаратурах розных краін навукоўцы [1] тлумачаць наяўнасцю аднолькавых для гэтых краін сацыяльна-эканамічных падзей у сукупнасці з асаблівасцямі лёсу нацыі, яе гістарычнага развіцця, мовы і іншымі фактарамі, што абумоўліваюць узнікненне пэўных адрозненняў ў структуры і характары адзначаных вышэй з'яў, іх нятоеснасць. Напрыклад, сацыяльна абумоўленае тыпалагічнае падабенства ірландскай і беларускай паэзіі (распаўсюджанасць архетыпаў дому, трансфармацыі, чужынца, зварот да міфалагічных і фальклорных сюжэтаў, матываў і вобразаў, побытавай культуры, праблемы сучаснага стану роднай мовы) вынікае з наступных фактараў: працяглая барацьба за нацыянальную і дзяржаўную незалежнасць, вызваленне з-пад уплыву магутнай дзяржавы-суседа, суіснаванне дзвюх рэлігійных канфесій на адносна невялікай тэрыторыі, атаясамліванне рэлігійнай і палітычнай прыналежнасці, абмежаванае ўжыванне роднай мовы і г.д.

Задачы кампаратыўнага літаратуразнаўства

Сярод асноўных задач кампаратыўнага літаратуразнаўства даследчыкі [1; 4; 5] вылучаюць наступныя:

- 1) вывучэнне літаратурных сувязяў і, адпаведна, найважнейшых закамэрнасцяў сучаснага літаратурнага працэсу;
- 2) даследаванне праблемы паходжання мастацкіх твораў;
- 3) вывучэнне кантактаў пісьменнікаў, шляхоў распаўсюджвання твораў, перакладаў;
- 4) выяўленне схаванай, унутранай сувязі твораў;

5) вывучэнне генетычнай і тыпалагічнай сутнасці літаратурных з’яў і працэсаў, унутры- і пазалітаратурнай абумоўленасці разнастайных форм іх падабенства;

6) даследаванне ўзаемасувязі паміж сацыяльна-ідэалагічнымі, культурнымі і ўласна літаратурнымі з’явамі, каўзальны і дыялектычны аналіз гэтых узаемасувязяў;

7) даследаванне ўплыву пэўнага літаратурнага жанра, формы вершаскладання, стылістычных асаблівасцей, літаратурнай тэорыі.

Кампаратыўнае літаратуразнаўства ўключае даследаванні мастацкіх твораў на ўзроўні тэм, ідэй, літаратурных жанраў і відаў, структурных і стылёвых асаблівасцей і г.д. Методыка групавання твораў паводле тэматычнага прынцыпу, прынятая ў даследаванні, распрацоўвалася ў параўнальным літаратуразнаўстве М. Кохам, П. Меркерам, К. Вайсам і інш. [1]. У межах тэматылогіі як сферы дзейнасці кампаратывістаў навукоўцы вылучаюць тры асноўныя метады:

1) тэматычныя метады, скіраваныя на распрацоўку тэматычнага сюжэта (рэдукаванне твора да пэўнага матыву, вылучэнне структурных канстант, топасаў);

2) гістарычны метад, складанне так званых «храналагічных бібліяграфій», вывучэнне малавядомых аўтараў і твораў;

3) структурныя метады, што акрэсліваюць сувязь між пэўнымі тэмамі, непадзельна спалучанымі ў сістэме тэксту, аналізуюць структуру аб’екта даследавання [5, с. 164–165].

Даследаванне тэматыкі літаратурных твораў, увасобленай у выглядзе тэматычных комплексаў, непарыўна звязана з даследаваннем ідэйнага зместу і паэтыкі гэтых твораў і праводзіцца на наступных узроўнях: аўтарская тэматыка ці аўтарскае ўвасобленне тэмы (уражанні ў момант напісання твора, згадкі дзяцінства, несвядомыя працэсы, што кіравалі пісьменнікам), тэматыка эпохі (абумоўленая палітычным, сацыяльным, літаратурным і мастацкім кантэкстам) і традыцыйная (вечная) тэматыка.

Заклучэнне

Такім чынам, кампаратыўнае вывучэнне літаратур розных краін садзейнічае разуменню ўнутраных узаемасувязяў паміж імі і адначасова самабытнасці і непаўторнасці кожнай з іх. Падобныя даследаванні ўключаюць літаратуру пэўнай нацыі ў кантэкст сусветнай, раскрываюць яе глыбіню і шматграннасць.

СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

1. Брунэль, П. Што такое параўнальнае літаратуразнаўства? / П. Брунэль, К. Пішуа, А.-М. Русо ; пер. з фр. А. Дынька, С. Барысевіча ; пад рэд. В. Булгакава. – Мінск : Эўрофорум : Бел. фонд Сораса, 1996. – 240 с.

2. Жирмунский, В. М. Сравнительное литературоведение: Восток и Запад / В. М. Жирмунский. – Л. : Наука, 1979. – 494 с.

3. Saussy, H. Exquisite Cadavers Stitched from Fresh Nightmares: Of Memes, Hives and Selfish Genes / H. Saussy // Comparative Literature in an Age of Globalization; edited by H. Saussy. – Baltimore : The Johns Hopkins University Press, 2006. – P. 3–42.

4. Горский, И. К. Из истории науки о литературе / И. К. Горский. – М. : Ин-т славяноведения РАН, 2006. – 158 с.

5. Ďurišin, D. Sources and Systematics of Comparative Literature / D. Ďurišin. – Bratislava : Universita Komenského, 1974. – 294 p.

6. Дима, А. Принципы сравнительного литературоведения / А. Дима ; пер. с румын. М. В. Фрийдмана ; под ред. Г. И. Насекина. – М. : Прогресс, 1977. – 228 с.

7. Карыбаева, М. А. Национальное самосознание : философско-методологический анализ : автореф. дис. ... канд. филос. наук : 09.00.11 / М. А. Карыбаева ; Нац. акад. наук Кыргыз. Респ., Ин-т философии и права. – Бишкек, 1999. – 24 с.
8. Жирмунский, В. М. Сравнительно-исторический метод / В. М. Жирмунский // Краткая литературная энциклопедия / под общ. ред. А. А. Суркова. – М. : Совет. Энцикл., 1972. – С. 126–130.
9. Прохоренко, Л. Е. Сравнительно-типологические исследования в литературоведении (сопоставление литературно-художественной критики Т. С. Элиота и О. Э. Мандельштама) / Л. Е. Прохоренко // Компаративистика – III : альманах сравнительных социогуманитарных исследований / С.-Петербург. гос. ун-т ; под ред. Л. А. Вербицкой, В. В. Васильковой, В. В. Козловского, Н. Г. Скворцова. – СПб. : Социолог. общ-во имени М. М. Ковалевского, 2003. – С. 213–224.
10. Веселовский, А. Н. Историческая поэтика / А. Н. Веселовский. – Изд. 3-е. – М. : URSS : ЛКИ, 2007. – 646 с.
11. Culler, J. Comparative Literature, at Last / J. Culler // Comparative Literature in an Age of Globalization; edited by H. Saussy. – Baltimore : The Johns Hopkins University Press, 2006. – P. 237–247.
12. Ferris, D. Indiscipline / D. Ferris // Comparative Literature in an Age of Globalization; edited by H. Saussy. – Baltimore : The Johns Hopkins University Press, 2006. – P. 78–99.
13. Аминева, В. Р. О категориях сопоставительного литературоведения [Электронный ресурс] / В. Р. Аминева ; Казан. гос. ун-т. – Казань, 2003. – Режим доступа: <http://www.ksu.ru/fil/kn1/index.php?sod=31>. – Дата доступа: 5.09.2015.

Рукапіс паступіў у рэдакцыю 12.10.2015

Powkh I.V. History and Development of Comparative Literary Studies

The article covers the history of comparative literary studies, the way they emerged and developed throughout the 19th – 20th centuries. The research is based on the works by P. Brunelle, V.M. Zhirmunsky, D.Đurišin, A. Dima, A.N. Veselovsky etc. The author discusses the emergence of the term, national characters in comparative literary studies, and researchers' attitudes to comparative literary studies' validity and their status as a separate institution. Special attention is paid to the difference between comparative and contrastive literary studies, the subject and aspects of comparative literary studies as well as their objectives and methods.